

Kedves Erasmus-tagok, barátaink és támogatóink, emlékeztetni szeretnénk benneteket a következő nyilvános rendezvényeinkre:

1. Szerdán 2011. július 13.-án, 19-órakor a Bruder Klaus Kirche nagytermében, Stuttgart, Albert-Schäffle-Str. 30.

Az előadás címe: „Beszéljünk tudatosan, beszéljünk tudatosan magyarul:

Nyelvpusztulás a mai Magyarországon

(A „Nyelvlecke” című híres költeménye a „megy” szóra 75 hasonló jelentésű szavat dolgozott fel. (Lásd a honlapon:

<http://www.gymnmold.edu.sk/iskola/HTML/nyelvlecke.htm>)

Az előadó Gyimóthy Gábor, (Zürich), Budapesten született 1936-ban, de gyerekkorát Baranyában töltötte, Mecseknádasdon.

15-éves korában került újra Budapestre, ahol műszerész iparitanuló volt, majd a dolgozók esti gimnáziumába járt.

1956-ban Ausztriába került, később – 1958-ban – Svájcba jutott, ahol – kisebb-nagyobb meg-szakításokkal – azóta is él.

A zürichi ETH-n (Eidgenössische Technische Hochschule) elkezdte a gépészetet, de aztán átment Németországba, ahol az ulmi Hochschule für Gestaltung-on ipari formatervezést végzett.

Egy halom idegen nyelvvel való foglalkozása folytán (latin, német, angol, spanyol, francia, olasz, orosz, japán), beleszeretett a saját anyanyelvébe, és 2009 óta előadásokat tart Magyarországon (2011-ben eddig 11-et), melyekkel megkísérli tudatosítani az országban beszélt nyelv rohamos pusztulását.

Kereken harminc év óta verseket is ír, mint mondja „szórakozásból.”

Egy műanyag földolgozó vállalatnál még ma is aktív – habár már nem száz százalékosan –, mint tervező, feltaláló, modell- és prototípus-készítő.

Az előadás vázlata:

1. Bevezető, magyar írók adaptációja külföldön, külföldi szakemberek a magyar nyelvről
2. A rengeteg, teljesen fölöslegesen használt idegen szó, kifejezés, és e szavak lenyűgöző gyakorisága, sőt: kizárólagossága.
3. Divatos fordulatok, beszéd-szokások, idegenből fordított kifejezésmódok és ezek gyakorisága, és megint csak: kizárólagossága.
4. Fölöslegesen (és néha nevetségesen) használt igekötők.
5. A trágár beszéd, trágár szavak használata mondatöltelékként, mondatzáróként.
6. Furcsa hanglejtés. Énekelve-beszéd, nyafogva-beszéd, mondatvégi hangfölvitel, a mondatok közötti szünetek teljes „elrablása”.

2. Szerdán 2011. szeptember 21.-én 19-órakor, a Bruder Klaus Kirche nagy-termében, Stuttgart, Albert-Schäffle-Str. 30.

Előadó: még bizonytalan

Előadás témája: [még bizonytalan](#)

Részletes meghívó a **szeptember 21.-i esténkre** még következik. Ez az előrejelzés csak arra szolgál, hogy a rendezvény időben betervezhető legyen számotokra.

Baráti üdvözlettel

Karsa Botond, alelnök

Dr. Trencsényi János, elnök

Gyimóthy Gábor

Beszéljünk tudatosan. Beszéljünk tudatosan **magyarul!**

A Corvinus Egyetemen, 2009. szeptember 25.-én tartott előadás tartalmának bővített leírása

Előre kell bocsájtanom, hogy nem vagyok nyelvész. Közel 53 éve élek külföldön, ahol eleinte mindössze megkíséreltem megőrizni az anyanyelvemet. Jóval később, több idegen nyelv tanulása közben (angol, francia, olasz, japán, a németet akkor már közel anyanyelvi szinten törtem) döbbsentem rá a magyar nyelv hihetetlen értékeire. Nyugodtan mondhatom úgy is, hogy beleszerettem a saját anyanyelvembe!

Biztos vagyok benne, hogy nem beszélek hibátlanul magyarul. Nem beszélek olyan választékosan, mint ahogyan szeretnék és talán a fogalmazásom szabatosága is sántított itt-ott. Ennek ellenére, ha néha Magyarországon járok, olyan szóhasználatok, beszédbeli fordulatok elterjedését tapasztalom, amelyeket gátlástalanul nevezem **nyelvpusztulásnak!** Gátlásnélküliségem oka pedig az, hogy kötelességemnek tartom megfigyeléseimet továbbadni, nem a régóta külföldönélő jogtalannak, sőt szemtelennek tartható bírálója gyanánt, hanem olyan valakiként, aki az alattomosan terjedő, **belülről** talán alig észrevehető, bántó, nyelvi szokásokat **kívülről** jobban látja. Mint ilyen, egyre inkább a magyar nyelv ügye szószólójának érzem magam.

Ha nagyritkán megjelenik egy-egy magyar író műve idegen nyelven, majdnem mindig sikeres, pedig a fordítással az írások veszíthetnek eredeti értékükből, erejükből. Csak néhány nevet említek: Márai, Kosztolányi, Szerb Antal, Esterházy Péter, Kertész Imre. A világért sem akarom íróink érdemeit csorbítani, de sikereikben, szerintem szerepet játszott, hogy magyarul írtak és gondolkoztak. És ha ez így van, akkor e sikereket részben csodálatos anyanyelvünknek, részben pedig Kazinczy Ferencnek **is** köszönhetik, köszönhetjük. Miután a nyelvi napok, melyek kertein belül ez az előadás is elhangzott, Kazinczy születésének 250. évfordulója alkalmából kerültek megrendezésre, a mai magyar nyelvhasználat erőteljes bírálata folytán, az ő nevét különösen hangsúlyozom. Neki sokat köszönhetünk! És ő talán még nálam is szomorúbb lenne, ha hallhatná a mai „magyart”.

Két véleményt idézek olyanoktól, akik kívülről, vagy kívülről is látták a magyar nyelvet:

George Bernard Shaw (1856 – 1950), ír származású angol író komolyan tanulmányozta a magyar nyelvet. Egy rádióban elhangzott nyilatkozatában többek között ezeket mondta:

„Őszintén mondom, az anyanyelvemen nagyon sokszor képtelen vagyok érzéseimet és gondolataimat teljes pontossággal visszaadni. A mi nyelvünk gazdag, nagy és célszerű, de viszonylag fiatal... Bátran kijelenthetem, hogy miután évekig tanulmányoztam a magyar nyelvet, meggyőződésemmé vált: ha magyar lett volna az anyanyelvem, az életművem sokkal értékesebb lehetett volna, egyszerűen azért, mert ezen a különös, ősi, erőteljes duzzadó nyelven sokkal pontosabban lehet leírni a parányi különbségeket, az érzelmek titkos rezdüléseit.”

Teller Ede, a világhírű fizikus, aki életének 95 évéből 77-et töltött külföldön, mondta állítólag, hogy ha nem magyar lett volna az anyanyelve, ha nem ezen a nyelven ismerte volna meg a világot, akkor pályáján legfőljebb középiskolai tanárig vihette volna (más híresztelések szerint taxisofőrt mondott).

Ne hagyjuk ezt a nyelvet leromlani, hanyatlani, pusztulni és végül elpusztulni. Ebből csak egy van a világon és rajtunk kívül senki nem fogja fönttartani, óvni, megőrizni, ápolni! Mellesleg: ez a nyelv tart meg bennünket, mint népet. Joggal háborodunk föl, ha a mai magyar határokon kívül a magyar kisebbségek nyelvhasználatát, a nyelv megtartását erőszakkal gátolják és megkísérik teljesen megakadályozni, de efölött siránkozni nem elég! Háborodjunk föl, **ugyanolyan mértékben** afölött is, ha valaki itt, ahol senki nem ellenzi a magyar nyelv művelését, szóhasználatával rongálja, **bántja** a magyar nyelvet!

Mondanivalómat a következő öt pont alá sorolom:

- 1) A rengeteg, teljesen fölöslegesen használt idegen szó, kifejezés, és e szavak lenyűgöző gyakorisága, sőt: kizárólagossága.
- 2) Divatos fordulatok, beszéd-szokások, idegenből fordított kifejezésmódok és ezek gyakorisága, és megintcsak: kizárólagossága.
- 3) Fölöslegesen (és néha nevetségesen) használt igekötők.
- 4) A trágár beszéd, trágár szavak használata mondattöltelékként, mondatzáróként.
- 5) Furcsa hanglejtés. Énekelve-beszéd, nyafogva-beszéd, mondatvégi hangfölvitel, a mondatok közötti szünetek teljes „elrablása”.

1) Nem tartozom azok közé, akik mindenáron, mindent magyarítani akarnak. Én is használok idegen kifejezéseket, ha éppen nem találok megfelelő magyar szót. Viszont tűzzel, vassal harcolok a **fölöslegesen használt** idegen szavak ellen. (A Szerkesztői útmutatóban, például a *szkenne* helyett, minden anyagi és erkölcsi kár nélkül használható a *pásztáz* szó, ami pontosan megfelel a *szkennenek*.) Példaként felsorolok néhány olyan szót, amelyek csak úgy záporoznak a közvetítő közegek szóhasználatában, noha mindegyiknek megvan a pontos (gyakran pontosabb!), magyar megfelelője, amely ráadásul sokszor rövidebb a használt szónál: **demonstráció**, ami tüntetést is jelent és bemutatást is. Magyarul mindkettő rövidebb és egyértelmű. **Kondíció**, ami megintcsak lehet állapot és feltétel is. **Detonáció**, amit helytelenül használnak **robbanás helyett, mert durranást jelent**. **Aspektus**, **frusztráció**, **professzionális**, **improvizáció**, **addicionális**, **procedúra**, **volumen**, **popularizáció**, **paragráfus**, **privatizáció**, aminek még a hangzása is a magyar megcsúfolása. Figyeljük meg benne a magas és mély magánhangzók „hullámvasutazását”! **Metódus**, **pollen koncentráció**, ami ugyebár virágpor sűrűség, és csak magyarul lenne helye a televíziós időjárásjelentés befejezéseként. **Terápia**, **kvalifikáció**, **szimptóma**, **transzplantáció**, ami a muskátli átültetését is jelentheti. **Mennyivel egyértelműbb a magyar szervátültetés, amely ugyanannyi szótagból és eggyel kevesebb betűből áll! tradicionális, szituáció, orientálódik, szkeptikus, diszkrimináció**. Nem soroltam föl mindegyik szó magyar megfelelőjét, mert némelyikre több szavunk is van és a szöveg összefüggéséből adódik a helyes fordítás. A **volumen** szót például olyan sok összefüggésben hallottam, miután divatszóvá vált, hogy azt hol tömegnek, hol méretnek, hol mértéknek, hol térfogatnak, hol mennyiségnek fordíthattam volna a szöveg szabatosítása érdekében, amiből egyrészt látszik, hogy némely esetben helytelenül használták, másrészt pedig, hogy az ilyen be-beszúrt divatszavak révén csökken a nyelv választékossága, röviden: elszegényedik!

A következő felsorolás nem szótárból kikeresett szavakból áll, hanem amit néhány óra TV-nézés, rádióhallgatás és néhány újság átlapozása után írtam össze:

Ambíciózus, alteregó, adaptáció, ambivalens, aukció, affinitás, aktualitás, attitűd, alternatíva, büdzsé, börze, centrum, diagnózis, drog-abúzus (!), disztingvál,

devalválódik, definiál, dokumentum, donor, diszpreferál (!), deviáns, differencia, debütál, diszzipál, eszenciális (zsírsavak), evidens, sőt: evidencia, evakuál, extrém, egzisztencia, exkluzív, fókuszál, fizikailag és mentálisan (így egyben, ugyanis egy sportolóról volt szó és a *testileg* és *szellemileg* túl póriasan hangozhatott volna), fesztivál, funkció, formula, favorit, frakció, generál (mint ige), globalizáció, garancia, hidratál, hezitál, instruál, inspirál, interpretál, információ, intenzitás, indirekt, iniciatíva, ideál, koncentrálni, kvalifikáció, konszenzus, kommunikál, koprodukció, kontextus, konfliktus, kompromisszum, koalíció, kampány, konferencia, kompjúter (rendszerint komputer-nek írva), koncert, karakter, karanténa, katabilis (ez mi??), konzultáció, legitimizál, lojalitás, motiváció, mentalitás, manifesztáció, mandátum, metaforikusan, normatív (segély) (érti ezt valaki rajtam kívül, mert én nem értem!), opció, organizál, prezentál, promóció, publikus, prognózis, pozíció, poetica (így!), (lovas)performansz (!), prodzsekt, paraméter, prevenció, petíció, portofólió, preferál, prosperál, reprezentatív, regisztráció (kemény divatszól!), releváns, relaxációs (technika), regeneráció, reagál, recesszió, realizál, stigma, szponzor, skandalum, spirituális (dimenzió), szegmens, szelektál, szofisztikált, szimbolizál, szankció, szenzibilizál, szintétikus, tolerál, tendencia, tumultus, trauma, teoretikus, trend, terminál, verzió, vizualizáció, voksolás (rendkívül buta, nevetséges és fölösleges szó!), verbalitás.

Magyarul beszélünk mi még magyaroknak? Talán be kellene tiltani a magyar nyelvet, hogy akkor mindenki, **csak azért is** magyar szavakat használjon? Beszéltek Kazinczy idejében ennyire magyartalanul? És akkor az újonnan beözönlő szavakról még nem is szóltam: **spré, manír, trendis, lízing, flakon, klikkel, thriller, vellnesz, sztrók (stroke!)**. Néhány hete kaptam egy útmutatást arra vonatkozóan, hogy mit kell tennünk, ha a társaságunkban valaki, gyaníthatóan agyvérzés miatt, furcsán viselkedik. A rövid szövegben tizenegyszer fordult elő a **stroke** szó! Mégcsak nem is alacsonyodtak le a **sztrók**-ig! Az utasítás a Magyarországi Stroke Alapítványtól származik. Hát büdös nekünk a **hűdés**, a **szélütés**, az **agyvérzés**, vagy a **guta**? (Amely egyébként latin eredetű szó, de már annyira elmagyarosodott, hogy a sztróknál százszor inkább helye van nyelvünkben.) Szégyelljük az anyanyelvünk szavait? Vajon, amikor Oxfordból híres egyetemi város lett, volt-e olyan angol, aki javasolta a város nevének megváltoztatását, mert hogy az **ökörgázlót** jelent?!

Továbbá itt vannak a számítástechnikával kapcsolatos szavak, amelyekhez itt hozzá se nyúlok, viszont megemlítem a felemás szavakat és kifejezéseket, mint az **ultraibolya**, a **hőlégballon**, a **világrekord** (pedig erről egyszer már leszoktunk: a **rekord** bejegyzést, vagy följegyzést jelent, azaz nem az elért legnagyobbat, leggyorsabbat, leghosszabbat, vagyis a csúcsteljesítményt. Miért kellett ezt megint előkotorni a **világcsúcs** helyett?), a **légibázis**, a **napkollektor**, stb. Különösen szép példák a **finanszírozhatatlan**, az: abban vagyok **szkeptikus** és a világcsúcs: a **Ká-end-Há**, így kiejtve! A **per** pillanat se csúnya, vagy a km **per** óra. A gyakran hallható **per szekundum** pedig már nem is tartozik ide, mert nem felemás.

Sajnos tudom, hogy fenti listám csupán kis töredéke lenne annak, amit összegyűjthetnék, ha hónapokat töltenék Magyarországon és nem csak, nagyritkán, egy-két hetet. A felsorolt szavak magyar megfelelőjének legtöbbje rövidebb, vagy nem hosszabb az idegen kifejezésnél, tehát ne merje állítani senki, hogy a nyelv rövideége miatt van szükség olyan szavakra, mint a **trend, spré, lízing, és a sztrók**. Ha mindent magyarul mondunk, vagy írunk, akkor végeredményként sokkal rövidebb lesz a beszédünk, vagy az írt szövegünk, még akkor is, ha kivételes esetekben az idegennél hosszabb egy-egy magyar szó. Tanuljunk idegen nyelveket. Minél többet és minél tökéletesebben, annál jobb, de ne vegyünk át a beszédünkbe kifejezéseket **lustaságból**, csak azért, mert tudjuk, hogy akihez beszélünk ugyancsak ismeri azokat a szavakat. Biztosak lehetünk benne, majmolni fognak bennünket olyanok, akik nem tudnák kapásból (vagy egyáltalán) megtalálni a megfelelő magyar szót, ami óriási lépés a magyar kifejezés teljes kiszorítása és elavulttá tétele felé. Biztosan vannak olyanok, akik felvágják az idegen szavak használatával, de szerintem a majmolás a

gyakoribb, és ezért a nagyobb baj. És még csak rossznéven sem lehet venni, hiszen ezt sokan másoktól való tanulásnak érzik.

Végül két szóra külön kitérek. Az egyik a regisztrálás. „**Regisztráljon** ide, vagy oda, vagy amoda ...” Hát ha én **regisztrálok**, akkor fölírok, följegyzek valamit, vagy valakit. Ha magamat be akarom jelenteni, be akarom jegyeztetni, föl akarok iratkozni, akkor **nem regisztrálok**, hanem **regisztráltatom magam!** A másik a **realizál**, mégpedig nem a **megvalósít** értelemben, hanem az angolból idefertőződött **észrevesz, felfigyel rá, rádöbben, fölfog** értelemben. Sajnos ez a fölösleges idegen szó a német nyelvterületen is elterjedt, ahol pedig eredetileg szintén csak a **megvalósít** értelemben használták. Tehát, ha már idegen szó, akkor használjuk helyesen. Talán ide tartozik az idegen szavak helytelen kiejtése is: nem kecsöp, hanem **kecsap**, nem nejlon, hanem **nájl**, nem löncs, hanem **lancs**, nem reneszánsz, hanem **röneszánsz**, hamár a franciából vettünk át egy olyan szót, amit az olaszból kellett volna átvenni, mert olasz „találmány“!

Nem csak az idegen szavak használata a baj, hanem használatuknak a kizárólagosságig menő gyakorisága! Néhány példa: **privatizáció, demonstráció, koncentráció, regisztrálás, spré, lízing**, stb. A másik nagy baj a rossz példa, tanult, jól képzett, fontos állásokat betöltő emberek részéről. Már elnézést kérek a kifejezésért, de hogy a fészkes fenében viselheti egy épület, Budapesten, a Gaál József utcában a nagybetűs feliratot: **Cardio Vaszkuláris Centrum**? Mégcsak nem is központ! Netán a külföldi orvostanhallgatók miatt? Hát hova sülyedtünk? Ilyen mélyre temettük Kazinczyt?!

2) Az elharapódzott (divatos) fordulatokról, hanyag beszéd-szokásokról, idegenből átvett (lefordított) kifejezésmódokról is sokat lehet beszélni, és azokat sem tartom kevésbé meg- és elvetendőnek, mint a nyakra-főre használt idegen szavakat. Ha a rádióban, vagy a TV-ben politikusok, szakértők, magánemberek kérdeztetése, a velük való beszélgetés zajlik, az a gyanú merülhet föl, hogy valami íratlan törvény szerint, mondatot a legtöbb esetben, sőt kizárólagosan a következő szavakkal szabad kezdeni: **Én azt gondolom, hogy ... Én úgy gondolom, hogy ... Igazából ... Igazándiból ...** Régebben még gyakori volt: **Az az igazság, hogy ...** Újabban pedig már előfordul: **Én azt mondom, hogy ...** és akkor tényleg mondja! Tisztelet a kivételnek, és teret engedve a beszélők esetleges zavarának, lámpalázának, továbbá hangsúlyozva, hogy a fenti mondatkezdésekkel semmi baj nincs (talán az **igazándi** kivételével), a gyakoriság, a szellemileg lehengerlő jelenség! Ha valaki tudatosan beszélne, kénytelen lenne ráébredni, hogy két percen belül, tízszer kezdte a mondatát **én úgygondolom, hogy**-gyal! (hol is halljuk ezt olyan utánzásra ingerlő gyakorisággal? *I think so ...*)

Valaki jópofáskodásból kezdte használni a **nem jellemző**-t, ott ahol a válasz csak **nem**-ből állhat? Vagy csak azt hitte, hogy a **nem jellemző** előkelő módon jelenti azt, hogy nem? Szintén a TV-ben hallottam: a három-gyerekes családanyát megkérdezték, hogy kapott-e valamilyen segítyt, amíg a férje a börtönben ült? Ez volt a válasza: **Nem jellemző**. Az **így igaz**-zal is csak akkor van baj (*That's right!*), ha minden esetben a közönséges (póri) **igen** helyett használjuk. Másik, iszonyúan gyakran használt divatszó az **alapvetően**. Ma *basically*, vagy *basicly* alig van valami, ami **alapvetően** olyan, amilyen, vagy **alapvetően** úgy történik, ahogyan történik. (Egyetlen, egetrengető példa -- TV-ben hangzott el -- *A motoros alapvetően nem rohant bele az emberek tömegébe ...*) Hasonló módon nem lenne semmi baj az **akár** szóval, ha nem szerepelne szinte kivétel nélkül minden reklámban, hirdetésben. Ide tartoznak még az **ezzel együtt** és az **úgymond** kifejezések, amelyek gyakrabban hangzanak el, mint ahogy azt a szöveg megkívánná, vagy egyszerűen, ahogy azt a választékosság igénye megengedné.

Más lapra tartozik a **ne ragozzuk tovább**, ugyanis olyasmit akarnak vele mondani, hogy ne fokozzuk tovább, ne beszéljünk róla tovább, ne menjünk mélyebben a részletekbe. Márpedig ennek kifejezésére a **ragozás** egyszerűen nem a helyes, vagy megfelelő szó. És mégis divatba jött!

Teljesen rendben van a két következő fordulat, ha azokat megfelelő összefüggésben használjuk: **úgy fogalmazott, hogy és arról szól**. A két durván egyszerűsített példából kitűnik, hogy mikor helytelen a használatuk: Kovács János **úgy fogalmazott, hogy** esett az eső. Nem fogalmazott úgy, **azt mondta!** A kisváros bekötőútja **arról szól** ...Az út nem szól semmiről. A bekötőút esetében **arról van szó** ...!

Az olyan divatfordulatokat mint a **Nem semmi!** Vagy a **Nem mondod!** Már alig érdemes megemlíteni, viszont két elharapódzott szokás pellengérré tolikodik: **Tagadhatatlanul, hogy ...nyilvánvalóan, hogy ... természetesen, hogy ... valószínűleg, hogy, stb.** Ennek a hibának az elterjedését nem értem, hiszen egy szótaggal többet kell mondani ahhoz, hogy a fordulat hibássá váljon! Vagy **tagadhatatlanul**, vagy **tagadhatatlan, hogy** ...! A másik: Megyünk **Olaszba**. Holnap indulunk **Spanyolba**. Voltunk **Görögben**. (Hogy van ez Franciaország esetében? Megyünk a **Francba**?)

Sokszor rámförmednek, ha ilyesmit kritizálok, hogy meg kell értenem, változik a nyelv! Hát ide ne változzon, mert ezt nem változásnak nevezem, hanem romlásnak.

Jópofáskodásból, ha valamit kétlek, vagy kérdésesnek, kétségesnek tartok, mondhatom azt is, hogy **megkérdőjelezem** (negyedévenként egyszer!!), de kizárólagosan csak ezt a fordulatot használni ..? Ezt a szokást én szigorúan **megfőlkialtójelezem!** Mikor jössz? Öt óra **magasságában**. Pedig szeretném, ha az illető már egy óra **alacsonyságában** jönne, hogy minél előbb megverhessem a szóhasználatára miatt. (Nem mintha nem lehetne ezt a fordulatot is alkalmazni, nagyritkán, mert itt is csak a kizárólagossággal van a baj: öt óraker, öt óra körül, öt óra táján, öt óra felé, már nincsenek. Kiszorultak a használatlanságba!) Nevetséges átvétel a **nem igazán** (*not really*), mert bárhogy tekerjük, forgatjuk, nem azt jelenti, hogy **nem nagyon**, amit mondani akarnak vele, hanem egyszerűen **nem**. Ha nem igazán, akkor nem valóban, tehát egyáltalán nem! A bárgyú divatszavak között szerintem, a világcsúcsot a **fajsúlyos** tartja, ott ahol a fontos, jelentős helyett használják! Amikor nekem valaki, egy évvel ezelőtt mesélte, hogy ilyen van Magyarországon, csúnyán néztem rá, mert azt hittem, csak bolondít. Ám azóta én is hallottam, mégpedig szintén egy TV beszámoló alkalmával! Hát kérem szépen: merem állítani, hogy a hidrogén, a legkönnyebb elem is, teljes mértékben **fajsúlyos!** Megintcsak: ha valaki tudatosan beszél, akkor ez nem fordulhat elő, de még a majmolása sem! Annyiszor nem hiányozhatott az iskolából, hogy ne tudná, mi a fajsúly, vagy mégis? Van egy olyan szavunk, amely ugyanígy kezdte vagy 60 évvel ezelőtt. Akkor nagyon megmosolyogtuk (**igazándiból**: röhögtünk rajta) és lám, eltörölhetetlenül elterjedt fogalom lett belőle, pedig önmagában pontosan olyan jelentés nélküli, mint a fajsúlyos. Ez a szó a **minőségi**. Mindennek van fajsúlya és mindennek van minősége. A minőség lehet jó, rossz, közepes, stb. Ma úgy használjuk a **minőségi**-t, mintha az **jóminőségű-t jelentene**. Remélem, nem lesz valaki kénytelen elmagyarázni ötven év múlva, hogy a **fajsúlyos**-sal, noha nem jelent semmi okosat, ugyanaz történt, mint a **minőségi**-vel ... Még egy hasonló szóról lenne kedvem egy kicsit eszmefutni (ez az **olvasmányos**), de ezt most nem bántom.

3) A fölöslegesen használt igekötők megemlítését fontosnak tartom, de ez a tárgykör röviden kezelhető. Minden olyan igekötő használata fölösleges, amely nem változtat az ige értelmén. A **tanultam** és **megtanultam** között különbség van (sok idegen nyelvet tanultam, de megtanulásukról sajnos szó sincs!). Van különbség a **tapasztaltam** és a **megtapasztaltam** között? **Az égvilágon semmi!** Van különbség a **vállaltam** és a **felvállaltam** között? **Semmi!** A **bevállaltam** esetében már az anatómiáról is kellene beszélni. Hát hol a vállam, a hashártya mögött? A rekeszizom alatt vagy fölött? Különösen kedveltek az irányadó

igekötők, olyan igék esetében, amelyeknél az iránynak nincs sok értelme: **beazonosít, kihangsúlyoz, lerendez, leellenőriz**, stb.

4) Trágár beszéd. Lehet és szabad trágár szavakat használni, de kell is? Van erre valami ellenállhatatlan ösztönzés? Van erre igény? Régen kamaszfiúk vagánykodtak azzal, hogy ők már így beszélnek, sőt esetleg már értik is amit mondanak. És a szódás is élt ilyenfajta szavakkal, amikor verte a lovát és káromkodott. De ma már kislányok is így beszélnek, és még csak nem is vagánykodásból, amit a női-egyenjogúsági vágy tenne érthetővé, nem, egyszerűen ez a szokás. Ez is csak divat, és majd elmúlik? Ez is következménye a rengeteg lefordított angolnyelvű filmnek? Azért, mert van, aki úgy beszél, nekem is úgy kell beszélnem? Olyan ez mint a cigaretta a kamasz csapatban, ahol ha a legnagyobb, legerősebb, legidősebb, legnagyobb pofájú srác már dohányzik, akkor minden kis taknyosnak is rá kell szoknia a cigarettára, mert különben senkinek érzi magát? Nem látom be e szokás szükségszerűségét. Azért, mert ismerem az összes szót, ami a trágár beszéd kelléke, még nem kell használnom is e szavakat. Különösen akkor nem, ha bizonyos szavakat, értelemfosztottan, csupán mondatzáróként alkalmazok. Azért, mert tudom, hogyan kell a szomszédot agyonverni, még nem kell meg is tennem, sőt eszembe sem jut agyonverni. Valószínűleg a nyelv az, ami emberreválásunkat fölgyorsította. Talán nem is lenne túlzás, ha azt mondanám, a nyelvnek köszönhetjük, hogy emberek vagyunk. Bizonyos mértékig minden nyelv műremek (a magyar, szerintem különösen az!). Mi idézheti elő azt az irányzatot, ami ennek a műremeknek az elrondításán szorgoskodik? Van ebben valami kellemes? Eszébe jut valakinek olyan ocsmányul öltözködni, ahogy csak tud? (Nem arról a néhány emberről beszélek, aki saját elrondításával kérkedik, többek között azáltal, hogy a haját denaturált szösszé változtatja, hanem a nagy többségről.) Hogy lehet, hogy a szóhasználatunk terén nem próbálunk olyan "szépen öltözni", ahogy csak lehet? Ide kívánczik egy szójáték versem:

A trágáruló nemzet

Vécéajtók szókinscével

él a mai náció !

Nyelvünknek csak ez hiányzott:

a klóbeli-záció ...

5) Nyelvi "jólöltözöttségünkhöz" hozzátartozik a hanglejtés, hanghordozás, beszédmodor. Lehet, hogy régebben kevésbé figyeltem ilyesmire, de inkább azt hiszem, tényleg újabb jelenség, amely néhány éve kezdte szúrni a szememet, illetve a fületem. Egyre többen beszélnek nyafogva vagy szinte énekelve. Úgy látszik ez is divat. Ami azonban még inkább szembeötlő, az a mondatvégi, általában három-négy szótag, "magasravitele". Nyilván gyakran előfordul, hogy valaki beszél, és ezzel akarja jelezni, hogy még nem szándékozik befejezni a mondókáját. Emiatt nem tart ici-pici szünetet sem a mondatok végén, ami aztán beszélőtársát előbb-utóbb, mégiscsak arra kényszeríti, hogy szavábavágjon. Ez kialakít az illetőben egy beszédmodort, amelyet akkor is művel, ha nincs aki a szavábavágna, a beszélőtársakban pedig kialakítja a szavakközé-vágás szokását. Természetes kiválasztódás, mondaná Darwin, ha a beszédstílusok fejlődésével is foglalkozott volna. Talán akkor azt is kutatta volna, hogy netán a szavakközé-vágás szokása volt-e előbb, és az tette-e a mondatvégi hangfölvitel kifejlődését elkerülhetetlenné, vagy fordítva. Sajnos itt is megjelennek az utánzók, akik -- szerintem nem tudatosan -- fölveszik ezt a hanghordozást. Ennek ellenszere megintcsak az, hogy **tudatosan** ne így beszéljünk.

Itt szeretnék újra felszólítani mindenkit a **tudatos** beszédre, a **tudatos magyar** beszédre. Ne hagyjuk Kazinczyt (és a rengeteg többi nyelvújítót, nyelvőrzőt, nyelvapolót, nyelvfejlesztőt) cserben!

Figyeljük mások beszédét (gyakran egyszerűbb, mint sajátmagunkat figyelni) és ha elhangzik egy idegen szó, keressük meg a magyar megfelelőjét, és határozzuk el, ezt mi legközelebb így mondjuk. Ugyanígy persze a többi, fent említett tárgykörben elhangzott "széptelenség" esetében. Törekedjünk a választékos, szabatos, pontos és érthető fogalmazásra. Nem mindegy, hogy hogyan mondjuk azt amit közölni akarunk. Törődjünk ezzel a gyönyörű nyelvvel! A szépen használt nyelvben nem csak hallgatóságunk, de sajátmagunk is örömeinket leljük. Nem régen olvastam, hogy a földön több mint 6000 nyelvet beszélnek, de az emberiség 96 százaléka, a nyelveknek mindössze négy százalékát használja. Ebben a több mint 240 nyelvben a magyar minden tekintetben bennfoglaltatik, ám ezek csak számok, a szókincs terén, a kifejezőképesség szempontjából, a gazdag "hangkincset" tekintve és a nyelv logikája miatt is, a magyar rendkívül előkelő helyet foglal el a nyelvek között.

Zollikerberg (Svájc), 2009. XI. 15.

Bemutakozás , Gyimóthy Gábor

1936 óta létezem. Falun nőttem föl 15-éves koromig. Voltam kőfaragó inas, aztán lettem műszerész iparitanuló. Az innsbrucki magyar gimnáziumban érettségiztem. Aztán voltam a zürichi ETH-n (megfelel a magyar Műegyetemnek), ahol gépészetet tanultam. Aztán jártam az ulmi híres (és hírhedt) HfG-re (Hochschule für Gestaltung), ahol ipari formatervezést tanultam. Foglalkoztam egy darabig textilminta tervezéssel is, majd elkezdtem nyelveket tanulni. Akkor már a német nem okozott gondot. Az angolt erőltettem először, aztán a franciát, az olaszt, a japánt. Már Magyarországon (1956 előtt) tanultam egy kicsit latint, orosz, spanyolt. Mégis: idegennyelv-tudásom – mondjuk a németen és az angolon kívül – szóra sem érdemes! Viszont a nyelv-tanfolyamaimon rádöbbsenem a magyar nyelv hihetetlen előnyeire és értékeire. Nem túlzás, ha azt mondom, hogy beleszerettem a saját anyanyelvembe. Közben, szórakozásból verseket is írtam, de nem tartom magam költőnek. **Több mint ötven éve faragok kókuszhéjból ékszereket**, de faragónak sem tartom magam, ékszerésznek még kevésbé, hiszen főleg **a természettudományok érdekelnek: az élettan, a fizika, a csillagászat, a kozmológia, a matematika, a vegyészet, és még sorolhatnám. Túl sok egy életre!**

Gyerekeknek szokták föltenni a kérdést: Te mi akarsz lenni, ha nagy leszel? Hát erre a kérdésre én még ma se tudnék válaszolni, talán mert még meglehetősen gyerekek érzem magam ? Akartam lenni szobrász, régész, csillagász, matematikus (mozdonyvezető nem!), de végül valahogy semmi sem lettem, legalábbis semmi megnevezhető. Igaz, már neveztek polihisztnak is. Biztos, hogy az sem vagyok. Különben is, mit csinál egy polihisztnak? Ha ideges polihisztizik? Az igazolványomon szakmaként Produktgestalter áll, amit magyarul ipari formatervezőnek mondanak, de nem jó kifejezés. Az angol designer, erre a szakmára a legrosszabb szó, mert az mondható a női divat, a bútor, vagy akár az úrrakéta tervezőjére is (nem sokkal jobb a helyzet, ha valaki industrial designer-nek nevezi magát). Ha lefordítom a német szót: készítmény tervező (alakító), akkor járok a legközelebb ahhoz a tevékenységhez, amiből élek. Ma azonban már nem dolgozom száz százalékosan. A föl-szabadult időmben Magyarországra járok és ott nyelvbíráló előadásokat tartok, mert szomorúan tapasztalom a szép magyar nyelv rohamos pusztulását.

Életrajzi adatok

Budapesten születtem, 1936-ban, de ezután közvetlenül Baranyába költözött a család, a mai Mecseknádasdra. Ott éltem 15-éves koromig. Az általános iskola elvégzése után, középiskolába nem mehettem, mert „osztályidegennek” számítottam. **Egy évig a faluban voltam kőfaragó inas.** Aztán Buda-pestre költöztünk, ahol **műszerész iparitanuló** lettem a Magyar Optikai Muveknél. 17-éves koromban, mint végzett szakmunkás mehettem a dolgozók **esti gimnáziumába**. 1956-ban a forradalom kitörésekor éppen az utolsó középiskolai év kezdetén voltam, amely tanévet már csak Ausztriában fejeztem be, az **innsbrucki magyar gimnáziumban**. Onnan Svájcba kerültem, és ott mint **muszerész** dolgoztam. Majd elkezdtem a zürichi ETH-n (Eidgenössische Technische Hochschule) **gépészetet tanulni**. 1961-ben megnősültem. Feleségem az északnémet Hannoverbol származott. Átköltöztünk Németországba, Ulmba, ahol elkezdtem a **HfG-re járni (Hochschule für Gestaltung)**. Ott ipari forma-tervezést tanultam. 1964-ben álláshoz jutottam Zürich mellett, mint formatervező. Visszaköltöztünk Svájcba, ahol azóta is élek, kisebb-nagyobb megszakításokkal. 1974-ben elváltam a feleségemtől. 1973-74-ben egy fél évet töltöttem Angliában, nyelvtanulás céljából, de mellette a szakmámban dolgozhattam. Később (1981-tol) már megengedhettem magamnak, hogy évente háromhónapos, fizetés nélküli szabadságot vegyek ki, és azt nyelvek tanulására használjam. Így tanultam a franciát és az olaszt, rendszerint négy-négy hetet töltve egy-egy francia, vagy olasz városban. 1979-ben kaptam meg a svájci állampolgárságot (a magyart megtartva!), és attól kezdve rendszeresen jártam Magyarországra, évente átlagosan háromszor. 1986-ban újra megnősültem, magyar feleségem kislányát örökbe fogadtam, és 1987-ben közös kislányunk született. 1997-ben elváltunk.

21 év óta egy muanyag feldolgozó vállalatnál dolgozom (de ma már nem száz százalékosan), mint tervező, formatervező, feltaláló, modell- és prototípuskészítő.

Gyimóthy Gábor:

Nyelvlecke

Egyik olaszóra sodrán,
Ím a kérdés felmerült:
Milyen nyelv a magyar, s hogy hát
Európába hogy' került ?

Elmeséltem, ahogy tudtam,
Mire képes a magyar.
Elmondtam, hogy sok, sok rag van,
S hogy némelyik mit takar,
És a szókincsben mi rejlik,
A rengeteg árnyalat,
Példaként vegyük csak ezt itt:
Ember, állat hogy' **halad?**

Elmondtam, hogy mikor **járunk**,
Mikor mondom, hogy **megyek**.
Részeg, hogy' **dülöngél** nálunk,
S milyen, ha csak **lépkedek**.

Miért mondom, hogy **botorkál**
Gyalogol, vagy **kódorog**,
S a sétáló szerelmes pár,
Miért éppen **andalog?**

A vaddisznó, hogyha **rohan**,
Nem **üget**, de **csörtet** -- és
Bár alakra majdnem olyan
Miért más a **törtetés?**

Mondtam volna még azt is hát,
Aki **fut**, mért nem **lohol?**
Mért nem vág, ki mezőn **átvág**,
De tán **vágtat** valahol.

Aki **tipeg**, mért nem libeg,
S ez épp úgy nem lebegés,
Minthogy nem csak sánta **biceg**,
S hebegés sem rebegés!

Mit tesz a ló, ha **poroszkál**,
Vagy pedig, ha **vágtázik?**
És a kuvasz, ha **somfordál** ,
Avagy akár **bóklászik**.

Lábát szedi, aki **kitér**,
A riadt őz **elszökell**.
Nem **ront be** az, aki **betér**.
Más nyelven hogy' mondjam el?

Jó lett volna szemléltetni,
Botladozó mint halad,
Avagy milyen **őgyelegni**?
Egy szó -- egy kép -- egy zamat!

Aki **"slattyog"**, mért nem **"lófrál"**?
Száguldó hová **szalad**?
Ki **vánszorog**, mért nem **kószál**?
S aki **kullog**, hol marad?

Bandukló mért nem **baktat**?
És ha motyog, mit kotyog,
Aki **koslat**, avagy **kaptat**,
Avagy **császkál** és **totyog**?

Nem csak árnyék, ami **suhan**,
S nem csak a jármű **robog**,
Nem csak az áradat **rohan**,
S nem csak a kocsi **kocog**.

Aki **cselleng**, nem **csatangol**,
Ki **"beslisszol"**, **elinal**,
Nem **"battyog"** az, ki **bitangol**,
Ha mégis: a mese csal!

Hogy a kutya **lopakodik**,
Sompolyog, majd meglapul,
S ha ráförmedsz, **elkotródik**.
Hogy' mondjam ezt olaszul?

Másik, erre **settenkedik**,
Sündörög, majd elterül.
Ráripakodsz, **elódalog**,
Hogy' mondod ezt németül?

Egy csavargó itt **kóborol**,
Lézeng, **ődöng**, **csavarog**,
Lődörög, majd **elvándorol**,
S többé már nem zavarog.

Ám egy másik itt **tekereg**,
-- Elárulja kósza nesz --
Itt **kóvályog**, itt **ténfereg**.
Franciául hogy' van ez?

S hogy a tömeg mért **özönlik**,
Mikor **tódul** vagy **vonul**,

Vagy **hömpölyög** , s mégsem ömlik,
Hogy' mondjam ezt angolul?

Aki **surrán**, mért nem **oson**,
Vagy miért nem **lépeget**?
Mindezt csak magyarul tudom,
S tán csak magyarul lehet ...!

Firenze 1984. X. 12.

Gyimóthy Gábor

Ami a Nyelvleckéből kimaradt (további, a helyváltoztatással kapcsolatos igék)

Ha az ember külföldön van
és ott nyelvet tanul,
előfordul, verseket ír
meggondolatlanul.

Így történt ez énvelem is,
majd huszonnégy éve,
hogy magyarul írtam verset,
olaszt félretéve.

S ez a vers, mely felsorolás
-- ilyen csodát ki látott? –,
ímél által, újságokban
bejárta a világot!

Erre akkor nem gondoltam,
s bár itt nincsen teljesség,
hogy a versből sok kimaradt,
bizony nem csak sejlett rég.

És bár nem tanácsos lovat
agyonlovagolni,
tán nem okoz nagy bajt majd a
tovább sorolt holmi.

A régi vers alakzatát
átveszem hát „metódul”,
és remélem, a sok ige
a szövegbe **betódul** :

Sokat **kutyagolt** a vadász
s nyúlra vágyik húsul,
kutyáját, bár uszítaná,
az nem **uszul**, búsul.

Így aztán, ha embere sincs,
nincs akivel hajtat,
lábát szedi s a nyúl után
sajátmaga **kajtat**..

A rossz kutya **elbarangol**,
kalandozik, **csámborog**.
Hívásra sem **jön**, csak **bolyong**,
erdőn, mezőn **kujtorog**.

Eközben a rókák gyorsan
kotorékba **kúsznak**,
s a magasban a vadlibák
Délnyugatra **húznak**.

A vezérlúd annak örül,
hogya jár, nem **kacsázik**,
s hogy a nyulat űző vadász
most nem őrá vadászik.

A csikós a pusztán **nyargal**;
vad az úton **átvált**;
sereghajtó őz is fürgén
szedegeti lábát.

Jó katona puska-závért
nem holnap, de ma zsíroz,
s ha **menetel** – noha fáradt –,
énekelve **masíroz**.

A rendőr az épületbe
fegyvert rántva **behatol**;
a bankrabló **megpattan** bár,
a géppisztoly zakatol.

A tolvaj meg **odébbáll**,
elillan vagy **megugrik**,
ám így viselkedni – tudjuk –
hasznos bár, de nem illik.

Hülyére vert csapatunkat
megtarthatjuk mi „csődül”.
Nézősereg a pályára
üvöltözve **becsődül**..

Ott azután **rohangászik**,
futkározik, **szaladgál**,
pedig azt hitték, majd megáll
a körbevont szalagnál ...

Cserebogarat a fáról
csak hajnalban ráztál,
mert akkor a bogár merev
s a földön sem **mászkal**.

A lábad a sekély folyón,
hogya kell, hát **átgázol**,
ám ha nagyon hideg a víz,
a csontodig átfázol.

A vén diák, ha “megérett”,
nem **bukdácsol**, **ballag**.
Galoppozó lovak alatt
pergőn porzik parlag.

A mocsárba csúszott kanca
kilábol, kikecmereg,
ám ha nem sikerül neki,
kihúzzák az emberek.

A szarvas **eliramodik,**
a kivert eb **eliskol,**
a medve meg **cammog** s bizony
tisztá állat, de piszkol.

A székely, ha kirándul, tán
hegyoldalon **cöklet***
és kerül, ha útjában áll
szürke szikla-szöglet.

Ugyanő, ha olyat tett, mit
jó ha meg nem keserül,
fogja condragúnyáját s a
korcsmaajtón **kisirül*.**

A legény a söntésajtón
meg **bependeredik,**
noha elhatározta, hogy
már nem iszik – pedig...

Aztán **kitántorog** onnan,
szédeleg és **támolyog.**
Ingadozva **tévelyeg,** vagy
ha úgy tetszik, **imbolyog.**

A kerengő dervis **kereng,**
hiszen nevében a szó.
A gyerek **elcsalinkázik**
s szentül hiszi, hogy az jó.

Kecskegida öklelgetve,
ugrándozva **szökdécsel,**
szinte összetéveszthetnénk
egy óriás-szöcskével.

Egy rokkant az úton jövet
hazafelé **sántikál,**
átdöcög egy pallóhídon
és időnként meg-megáll.

A puli a labda után
vakkantgatva **szökdél,**
ha te kapod el a labdát,
arra vár, hogy lökd el.

A ház népe **sürög-forog,**
esküvőre készül,
térül-fordul, lőt-fut, siet. –
A menyasszony szépül.

A vőlegény **csetlik-botlik**,
sertepertél, jöszmékel,
vendég lányokkal szemezget,
barnákkal s a szöszkéekkel.

Csodanőt néz ki magának,
nem is látott még ilyet !
És a lány **elindul** felé,
ám mellette **elsiet** ...

Eközben a gyereksereg
sürgölődik, téblábol,
szétszedné a házat is tán,
ha nem lenne téglából ...

A nagyapó is **lecsoszog**,
a ház körül **járkál**;
megjöttek az örömszülők;
mért, te kire vártál?

Lakli fiú **caplat** elő:
a menyasszony öccse.
Húgocskája hetykén **lépdel**,
ne felejtsek őt se!

Karcsú cica az udvaron
sétál, csöndben **mendegél**,
szomszéd macska fújva **hátrál**,
ő itt bizony meg nem él!

Itt sincs vége az igéknek,
se nálam, se nálad.
Serénykedhet a magyarban
"igevonó" állat ...

Mindkét vers csak fölsorolás
-- örülök, hogy értem!
Anyanyelvünk itt a csodás,
nem enyém az érdem!!

Zollikerberg, 2008. IX. 7.

Csak azokat a szavakat emeltem ki, amelyek az előző versben
nem fordultak elő.

* A két megjelölt szót Wass Alberttől tanultam, néhány héttel
a vers megírása előtt, nyilván az erdélyi szókincshez
tartoznak.

Külföldiek véleménye a magyar nyelvről

Galeotto Marzio (1427-1497) olasz humanista - Janus Pannonius pécsi püspök jó barátja, akinek hívására érkezett Magyarországra, Mátyás király udvarába – a következő megfigyelést tette: „A magyarok, akár urak, akár parasztok, mindnyájan egyazon szavakkal élnek.”

Polanus Amandus (1561-1610) Bázelen élő humanista írja Szenczi Molnár Albertnek nyelvtana megjelenésekor: „Akadtak, akik kétségbevonták, hogy a zabolátlan magyar nyelvet nyelvtani szabályokba lehetne foglalni. Te azonban kiváló munkával alaposan megcáfoltad őket.” (1609)

Sir Boyle Roche (1736-1807): „A magyarok nyelve rendkívül kifejező, és a dalaik ősbibbek, szebbek, kifejezőbbek a mieinknél (angolokénál).”

Jakob Grimm (1785-1863) nagy német meseíró, egyetemi tanár, a történeti hangfejlődés törvényszerűségeinek fölismerője, az első német, tudományos nyelvtan megalkotója kijelentette: „A magyar nyelv logikus és tökéletes fölépítése fölülmúl minden más nyelvet.” (1820)

N. Erbersberg bécsi tudós: „Olyan a magyar nyelv szerkezete, mintha nyelvészek gyülekezete alkotta volna, hogy meglegyen benne minden szabályosság, tömörség, összhang és világosság, és emellett szorgosan kerül minden közönségest, kiejtésbeli nehézséget és szabálytalanságot.” (1840)

Machik, a zágrábi egyetem magyarbarát tanára, 1842-ben zenének mondta a magyar nyelvet: „Bizonyára, aki csak hallja, ha nem is érti lágy hömpölygését, fenséges zengését, erőteljes hangját, vágyat érez, hogy megértse.”

N. Simpson (angol?) 1848 márciusában írja „Levelek a Duna mellől” című cikkében: „A magyar nyelv költői, gazdag, hangulatos ... tele van lelkesedéssel, eréllyel, mindennemű költői célra alkalmas, bátor s mégis gyöngéd, összhangzatos, dallamos és tisztán kifejező.”

William Schott (1807-1889) német tudós a magyar nyelvről. „Sok szép, lágy mássalhangzója van, és némelyiket „jésíti” (itt talán n-ny-re, vagy t-ty-re gondol). Magánhangzóit tisztábban ejti, mint a német. Egyaránt képes velős rövidsége és hatásos, szónoki nyújtottságra, szóval a próza minden nemére. Összhangzatos fölépítése, csengő rímei, kifejezésbeli gazdagsága és zengő hangjai, kiválóan alkalmassá teszik ... a költészet minden ágára.” (1840)

Chevalier De Berris (1817-1865) francia nemes írta a magyar nyelvről: „Egészen különös ez a nyelv, kissé talán nehéz is, de mindezzel nem törődve megtanultam, mert jól csengő. Az általam ismert nyelvek között a legszebbnek és legtisztábbnak tartom. Különösen, ha egy hölgyet hall beszélni az ember, akkor vele együtt a nyelvbe is bele kell szeretni.”

Mezzofanti bíboros, aki 58 nyelven beszélt, 1836-ban a Vatikán könyvtárában többek között ezeket mondta egy csehül folytatott beszélgetés során: „Az olasz és a görög után a magyar nyelvet tartom, minden más nyelv előtt a legdallamosabbnak és a verselés szempontjából a leginkább fejlődésre képesnek. ... A magyarok úgy látszik, még nem is tudják, micsoda kincs lakozik a nyelvükben.” (Görög alatt feltehetően az ógörögre gondolt.)

A német **Brockhaus Lexikon** a magyar nyelvről: „A magán- és mássalhangzók szép aránya, a hangok finom árnyalása, minden szótag egyenletes és tökéletes képzése és a magánhangzó-illeszkedés harmóniája pompássá és férfiasá teszik ezt a nyelvet.”

George Bernard Shaw (1856-1950) ír származású, angol drámaíró komolyan tanulmányozta a magyar nyelvet. Egy rádióban elhangzott nyilatkozatában mondta: „Őszintén mondom, az anyanyelvemen nagyon sokszor képtelen vagyok érzéseimet és gondolataimat teljes pontossággal visszaadni. A mi nyelvünk gazdag, nagy és célszerű, de viszonylag fiatal ... Bátran kijelenthetem, hogy miután évekig tanulmányoztam a magyar nyelvet, meggyőződésemmé vált: ha magyar lett volna az anyanyelvem, az életművem sokkal értékesebb lehetett volna. Egyszerűen azért, mert ezen a különös, ősi erőtől duzzadó nyelven sokszorta pontosabban lehet leírni a parányi különbségeket, az érzelmek titkos rezdüléseit.”

Grover S. Krantz (1931-2002) amerikai antropológus írja „Az európai nyelvek földrajzi kialakulása” című könyvében (Budapest, 2000): „A magyar nyelv ősisége Magyarországon meglepő ... az átmeneti kőkor nyelvének tartom, amely megelőzi az újkőkor kezdetét ... a magyar az összes, helyben maradó, európai nyelvek között, gyakorlatilag a legrégebb...”

Arnaldo Dante Maria Nacci, az Olasz Kultúrintézet igazgatója 2006-ban mondta, **Sir Bowring John** két könyve (1830, 1866) magyarországi megjelenésének bemutatóján, arra a kérdésre felelve, mi ragadta meg leginkább figyelmét Sir Bowring írásában: „Igen, szeretném idézni azt a mondatot, hogy a magyar nyelv nem szorul senkire, nem kölcsönöz, nem üzletel, nem ad, nem vesz el senkitől. Míg más országokban a nép formálja a nyelvet, addig itt a nyelv formálja a magyarokat. Azt hiszem, hogy a magyar nyelv a világörökség része is lehetne, mert tiszta nyelv. Tulajdonképpen semmilyen más nyelvnek nem sikerült behatolni és idegen kifejezéseket ráerőltetni.”

Eme idézetek összeállítójának közbeszúrt megjegyzése: Sajnos ez nem egészen így van, de az idegen kifejezések „ráerőltetése”, a mai magyar nyelvhasználat pusztító hatásaként talán most a legerősebb és legelszomorítóbb. Ami pedig a világörökséget illeti, minden nyelv a része, miért pont a mi nyelvünk ne lenne az?

De hagyjuk **Sir John Bowring**-ot (1792-1872) személyesen beszélni: „A magyar nyelv ... szerkezetének kialakulása olyan időkre nyúlik vissza, amikor a legtöbb európai nyelv még nem is létezett. Önmagában következetesen és szilárdan fejlődött nyelv, amelyben logika van, sőt matézis, az erő, a hangzatok minden hajlékonyságával és alakíthatóságával. ... A magyar nyelv egyetlen darabból álló terméskő, amelyen az idők viharai karcolást sem ejtettek. ... Nem szorul senkire, nem kölcsönöz, nem alkudozik, nem ad és nem vesz senkitől. E nyelv a nemzeti önállóság, a szellemi függetlenség legrégebb és legfényesebb emléke.” írja többek között, a magyar költészetről szóló kötetének előszavában, 1830-ban. Sir Bowring több nyelven beszélt és magyar verseket fordított angolra.

Teller Ede (1908-2003) mondta Pakson: „... új, jeles felfedezésem, miszerint egy nyelv van, s az a magyar.” (Mai Nap, Budapest, 1991 szeptember)

„Teller Ede mondta, hogy amennyiben nem Ady teremő nyelvén ismerte volna meg a világot, akkor aligha vitte volna többre egy átlagos, középiskolai tanárnál,” Idézet Patrubány Miklós újévi köszöntőjéből. (2003) (Más források szerint taxisofőrt mondott.)

Teller Ede nem volt idegen, ám életének 95 évéből 77-et külföldön töltött, de ennek ellenére, élete végéig tökéletesen beszélt magyarul.

Idézzük itt **Fritz Houtermans** szavait: „A tudományos elmék azon galaxisa, amelyik az atomenergia fölszabadításán dolgozott, valójában a Marsról érkezett a Földre. Nehezükre esett idegenszerű kiejtés nélkül beszélniük angolul, ez pedig elárulta volna őket. Ezért azt állították magukról, hogy ők magyarok, hiszen közismert e nép azon sajátága, hogy anyanyelvén kívül semmi más nyelvet nem tud furcsa kiejtés nélkül használni. Ezt az állítást azonban nehéz volna ellenőrizni, hiszen Magyarország oly messze van Amerikától.” (Marx György: A Marslakók érkezése, 2000)

A fenti idézet nem a magyar nyelv dicsérete, hanem magyar tudósok teljesítményének elismerése, ám felveti a kérdést: nincs-e előnyben az a tudós, aki magyarul gondolkodik?

Ove Berglund svéd orvos és műfordító: „Ma már, hogy van fogalmam a nyelv struktúrájáról, az a véleményem: a magyar nyelv az emberi logika csúcsterméke.” (Magyar Nemzet, 2003.XII.2. 5. old.)

Nicholas Lezard írja Szerb Antal „Utas és Holdvilág” című regényének kritikájában: „A magyarok tulajdonképpen nem is földi lények, hanem egy szuper-intelligens, földönkívüli faj, amelynek sikerült egybeolvadnia az emberiséggel, s csak műveik zsenialitása és nyelvük teljes érthetlensége árulja el őket.” (Gardien, 2004, Ertl István fordítása)

„Az egészséges nemzetiségnek ... egy fő kísérője a nemzeti nyelv, mert míg az fennmarad, a nemzet is él, bármi sínylődvé is sokszor ..., de ha az egyszer elnémul, akkor csak gyászfűt terem a hon, mely a voltakéért szomorúan eregeti földre ... lombjait.”

Gróf Széchenyi István

Tehát: a nyelvünktől függ, hogy fennmaradunk-e, mint Magyar Nemzet, **viszont csak tőlünk függ, hogy fennmarad-e a nyelv!**

Gyimóthy Gábor

Meinungen zur ungarischen Sprache

Der Sprachwissenschaftler [Jacob Grimm](#) hat das Studium des Ungarischen allen empfohlen, die neue einfach zu erlernende [Plansprachen](#) schaffen wollen.

Tatsächlich wäre es möglich, Ungarisch wie eine [Programmiersprache](#) darzustellen, in der der Stamm den Befehl und die agglutinierten Endungen die Optionen darstellen würden.

[George Bernard Shaw](#) sagte bei einem Interview mit dem US-Sender CBS: „Nach dem ich das Ungarische Jahre lang studiert habe, bin ich überzeugt, dass mein Lebenswerk wesentlich wertvoller geworden wäre, wenn ich sie als Muttersprache hätte. Denn mit dieser seltsamen, vor uralten Kräften strotzende Sprache kann man viel genauer die winzigen Unterschiede und geheimen Regungen der Empfindungen beschreiben.“

Der Wiener Sprachforscher N. Ebersberg sagte über die ungarische Sprache im 19. Jh. „Die Struktur des Ungarischen erscheint mir so, als sei sie von einer Versammlung von Linguisten entwickelt worden, damit die Sprache alles Wichtige enthalte – Regelmäßigkeit, Dichte, Klarheit und Harmonie.“

Nach Ove Berglund, schwedischer Arzt und Übersetzer: “Today when I have knowledges about the structures of the language of humankind my opinion is this: the magyar (the Hungarian) language is the top-product of the logic/creativity of humanity.” (deutsch: „Heute, da ich von der Sprachstruktur einiges verstehe, wage ich die Behauptung, die ungarische Sprache stellt die höchste Leistung menschlicher Logik dar.“)